

gaderingen u
ettantisme.
ren reeds 266
ormeerde be-
van de poli-
menu hunner
aken.
orgeven, alsof
de lijn terug-

en oolijk zijn.
f zulke enor-
zoo hij nog
aus stultitiae
iet spel komt.
n „the fool”.
r, Laurillard,
nstig gezicht
presideeren,
harlekijn met

razs afscheid
a zijn parti-
stelling, dat
ing tusschen
staatkundig
terdaad haar
fkwijding van
nzer vaderen
dusgenamd

at bijna elk
ant zich wel
clusie trekt.
an onze va-
blig van vele
likanten, die
Leiden ont-
ande hooge-
critische ge-
terlijk niets
en zijn voor
het duister

deze manie-
re, nog eens
o goed zoo
de beïljde-
et.
altoos ge-
tenschappe-

g; vaak ver-
ng, de op-
og hebben,

hier strijd
r, toen die
de Socinia-
nover deze
meerde be-
veroorderd
en, toch is
jd der Ge-
zaak geen
et Socinia-
ebben.

te in hoofd-
de en ver-
enschelijke
loog, die in
koesterde
n van den

eide prin-
nenschelijke
zijn wil;
rover ook

anien had
en eerlijke
En des-
zonder
bestreden,
leer de

er de rede
de Word
ek, hetzij
zij in zake
beide, die
Arminian

God en
om moet
en dienen
m.

loochend,
k de geus
van
voorva-
leeraren,
nchelijke

nog niet
erklaart,
weer op

gebesigd
want de
neen ge-
eene niet

ukt, dat
En gelijk
nen, dat
ndelt en
ader de
ed, dui-
le dolin-
le in de
en Ar-
der ons
vrome

als de Socinianen en Arminianen uit de
17de eeuw met de Liberalen op een hoop
gaan staan, om de Calvinisten te bestrijden.
We aanvaarden dien strijd, en zullen er
onze tegenstanders niet om minachten.
Alleen houde men op het volk te mis-
leiden.

Wie Socinian en Arminian in zijn hart
is, neme het masker van zijn aangezicht,
en doe zich niet langer als een Calvinist
aan het volk voor.

Nog met een enkel woord dienen we
terug te komen op de oratie van Prof.
Woltjer.

Niet om op die oratie zelve in te gaan.
Daar toch is de aard van ons blad niet
naar. Misschien zou een enkel maal een
theologische oratie nader kunnen besproken
worden. Maar juridische of philologische
redevoeringen vallen buiten ons kader.

We handelen dus naar het „schoonma-
ker, blijf bij uw leest.”

Maar wel komen we nog eens op deze
oratie terug, om haar onderwerp, en om de
beteekenis van dat onderwerp voor de letter-
kundige faculteit.

Bij velen toch bestaat nog altoos het op-
pervakende denkbeeld, alsof een letterkun-
dige faculteit niet anders dan een verleng-
stuk van het gymnasium ware, en zoo
goed als uitsluitend diende, om theologen
en juristen klaar te maken voor hun pro-
fessioneel examen.

Eigenlijk kon men dan evengoed *seven*
in plaats van vijf jaren op het gymnasium
blijven; dan spaarde men heel die let-
terkundige faculteit uit; en kon men even-
als aan de Rijksuniversiteiten 266 van het
gymnasium naar de Theologie of de Rechten
gaan.

Het Rijk doet het met *ses* jaar af; dus
één jaar minder; maar de gevolgen van
deze onbesonnen inkrimping blijven dan
ook niet uit; en de hoogerleeren aan die
Rijksuniversiteiten klagen steen en been.

Doch dit nu daargelaten sprekend het van-
zels, dat het veel geschikter ware de litte-
rarische faculteit bij het gymnasium te voe-
gen, zoo metterdaad deze faculteit geen
ander doel heeft, dan om nog één à twee
jaren studie aan de gymnasiale studien toe
te voegen.

Dan toch komt dit veel goedkooper uit.
Het spaart twee jaren studie en het haalt
een geheele faculteit uit.

Justit echter wordt nu door de oratie
van Prof. Woltjer in beginsel als een onhou-
dbare voorstelling bestreden.

De letterkundige faculteit heeft wel ter-
dege een eigen reden van bestaan, omdat
ze een geheel eigen terrein van onderzoek
van Godswege ontving; en wel dat terrein
dat bepaald wordt door den Logos; wat
we voor onze lezers niet duidelijker weten
te vertellen, dan door te zeggen: heel dat
terrein hetwelk het *menschelijke bewustzijn*
omvat.

Dit terrein toch wordt niet ontgonnen
door de theologische, niet door de juridische
faculteit, niet door de geneeskundige en
evenmin door de natuurkundige weten-
schappen.

Het is een *eigen* terrein, een zelfstandig
gebied. En daarbij een rijk en hoogst be-
langrijk gebied.

Vandaar dan ook, dat aanstaande theolo-
gen en juristen, die één of twee jaren bij
deze faculteit studeeren, dit volstrekt niet
moeten doen, om hun gymnasiale studie
nog wat te rekken, maar in het heldere
besef, dat ze nu tot heel iets anders komen
dan het gymnasium hun bood; van school-
studie tot wetenschappelijke studie; en wel
tot de wetenschappelijke studie van wat
samenhangt met en voortvloeit uit die rijke
gave Gods die we in ons menscheijk be-
wustzijn ontvangen.

Iets wat zoo waar is, dat al wierd er
geen enkel propaedeutisch examen gedaan,
deze faculteit toch nog altoos voor zijn
zelve zou moeten bestaan; want er is geen
universiteit denkbaar, tenzij er ook opzete-
lijke bestudering van het veld van ons
menscheijk bewustzijn aan plaats grijpe.

En wat ten laatste zij opgemerkt, daaruit
juist dat de letterkundige faculteit er niet
evenals het gymnasium is, om Latijn en
Grieksch te leeren, maar om ons thuis te
doen zijn op het gebied van het menscheijk
bewustzijn, vloeit dan ook vanzelf
voort, dat deze faculteit heel anders zal
zijn aan een Calvinistische dan aan een
rationalistische hoogeschool, eenvoudig
omdat het *menschelijke bewustzijn* bij een
Calvinist anders gestoefd en anders ge-
richt is, dan bij een rationalist.

De berichten uit Amerika, in zooverre
het de verdediging van het Calvinisme
geldt, luiden niet ongunstig.
Althans van het stuk *Calvinisme en Re-
volutie* is een tweede afzonderlijke uitgave
verschenen, en gelijktijdig is door den heer
De Vries een Engelsche vertaling geleverd
van de redevoering over *Calvinisme en
Kunst*, onder den titel: Prof. Dr. A. Kuyper,
Calvinism and Art, by Rev. J. Hendrik
de Vries.

De heer J. H. de Vries was benoemd tot
eeredid van het *American Institute of Christian
Philosophy*, en bood deze vertaling
aan als proeve bij zijn intrede in dit ge-
nootschap.

Een en ander werd medegedeeld in het
blad *The Yorker Statesman* van 7 Nov.

KUYPER.

Voor Kootwijk.

Door Dr. A. KUYPER ontvangen: van A. D.
H. te Doekum f 2.50, Dr. W. H. N. te D.
f 2.50.

Door Dr. J. H. HOUTZAGERS, van J. v. d. B.
te Aarlanderveen f 5.
Totaal ontvangsten f 1794.21/4.

Uit de Pers.

Naar zijn denkbeeldigen vriend te Jerusalem
zond Dr. Gispin ditmaal een indruk van het
Sociaal Congres.

Hij zegt er dit van:

Gij herinnert u, dat er in het vorige jaar eenige
ontevredenheid openbaar werd in de kringen onder
Christelijke werklieden, over den geringen steun, dien
het streven deze mannen bij de samenkomsten broeder-
met name ook bij de leden der Tweede Kamer, onder-
vond, op het stuk van den sociaal nood der mindere
standen en van de talrijke kwesties die hiernaede in
verband staan, daarvan de oorzak of het gevolg zijn.

Dr. Kuyper trad toen vooreen op, en maakte
het voor allen duidelijk, dat het tot het tegengaan van
een gewenschte uitkomst zou leiden, indien de wer-
klieden afzonderlijk, en de andere deelen der maats-
chappij afzonderlijk handelden optraden. Overnemen
was zijn betoog in den kring der werklieden, dat de
aan de orde gekomen kwesties de medewerking eischen
van allen, dat studie en practijk, patroon en werkmans,
geleerde en niet geleerde, aanzienlijke en geringe, be-
hoorden samen te werken, om tot eenige degelijke en
gehalve uitkomst te geraken.

Uit deze overwegingen werd de gedachte geboren
van een Sociaal Congres, waarop zowel de theoretische
als de praktische zijde van het grootste vraag-
stuk onzer eeuw van verschillende zijde kon worden
besproken, zowel de beginselen als de daarin voort-
vloeiende practijk, gelijk die, op grond van Gods
Woord, door alle Christenen in alle landen en in alle
verdiend behoeven beleiden te worden, en naar welke
toepassing op het leven allen behooren te streven.

De Socialisten namen natuurlijk een loopje met
de mannen van «Patrimonium», die nu een koeke van
Dr. Kuyper hadden gekregen, met de vermaning, dat
ze nu ook zoet maar heel moeten gaan.

In van sekere Protestante zijde werd het voorstel,
om te komen tot een Sociaal Congres, als een helische
machine voorgesteld tegen de Ned. Herv. kerk, en om
de antirevolutionaire partij meer en meer in een
Kuyper-partij om te zetten, met geen ander doel, dan
om bevestiging te schenken aan de laagste hartochten
der menscheijke natuur, welke bestaan de tegen-
standers van de leiders der Herv. kerk. Welken
noot bij zichzelf schrijven schijnen te ontdekken, maar enig
en alleen bij die mannen, die niet met de liberalen
medegaan, en voor de historische rechten des volks,
naar de in Gods Woord geopenbaarde beginselen, pal-
staan. Dit een en ander heeft echter niet kunnen
verhindern, dat het Sociaal Congres vrij voerspoedig
vervolgelingen ter wereld heeft gemaakt.

Wij hebben de eerste twee dagen van de geestelijke
opwekking in ons land, (het Rijk) of met beleveld, of
we waren nog te jong om er sterke indrukken van te
ontvangen. Slechts de laatste golven van de bewe-
ging uit dien stroom der gedachten, hebben we gevoeld.
Toch zullen we God ook voor de werking van die
laatste golven, in eigen harten en levende ziel, dank
zeggen. Want we nu leeren, is echter de door-
werking van het in de eerste helft der eeuw opgewekte
leven, voor de maatschappelijke verhoudingen. Onze
Heere Christus heeft niet alleen de zielen der menschen,
maar ook hunne lichamen verlost van de heerschappij
der zonde en des doods. Hem als Redder te eeren,
ook op maatschappelijk gebied, is het allen een heilige
roeping van alle Christenen, maar volgt uit het levende
beginsel zelf, dat de H. Geest in de harten gewekt
heeft. Zo schoon werd dit door Dr. Gildemeester
in den bidstond uiteengezet, toen hij het machting ver-
schil aanvees tusschen den Koninggeest, en den geest
van hen, die uit God geboren zijn.

Aanvankelijk kan gered worden, dat het Congres
uutendood geslaagd is. Geheel de richting, de wijze
van werken, de leiding van de algemeene vergaderingen,
alles getuigde van het groote talent en de meesterhand,
die dat alles in elkaar zette.

Veel valt er ook op zulk een samenkomst op te
merken en te leeren. Wat een verscheidenheid in
aanzichten, houding, manieren, spraak, gebaren, wijze
van uitdrukking enz. Al is de vorm niet alledins
hetzelfde, hoe spoedig onderscheidt men toch den
aanzienlijken man, in de kwaliteit van bleeding, gemak-
kelijkheid van beweging, lijfheid in de uitdrukking en
andere bijzonderheden. Ook trof het mij, dat de
theologische sprekers over het algemeen, veel woorden-
rijker zijn dan de parlementaire sprekers, maar deze laatste
samen het heel algemeen in het algemeen, de wijsde
en predicheid, in juistheid van uitdrukking der gedachte
en omschrijving, of bepaling der begrippen.

Voor het eerst in mijn leven heb ik nu ook vrouwen
in het openbaar hooren spreken. Het maakt een
zonderlingen indruk, een vrouw, in het midden der
mannen geest, te zien optaan met een „mijnheer
de Voorzitter” op de lippen. Maar dat zal zeker een
van het voor ons ongewone. De vrouwen kunnen
voortreffelijk in het openbaar spreken, althans die ik
hoorde, zeer geknust, sober, parlementair, veel meer
bij de zaak blijvend, dan in de huiselijke improvisaties,
waaraan wij meer gewoon zijn.

De sluiting van het Congres zal onvergetelijk blijven
voor allen, die het voorrecht hadden, er bij te zijn
woordig te zijn. Een dergelijk oogenblik als op
kerkelijk gebied, in den Haag doorleefd is, toen de
voorzitters der beide Synoden, de handen in elkaar
legden, genoten we ook op maatschappelijk gebied,
toen Dr. Pierson, na een aangrijpende welkomende
toespraak, zijn hand in die van Dr. Kuyper legde, en
Dr. Kuyper met bewogen stem, de deur van zijn hart
even op een kiertje zette, en zien liet, wat daar
menigmaal in omring. God geve, dat dit een schoon
begin zij van meerdere verbinding onder de belijders
des Heeren, op maatschappelijk gebied, dat vrouwen
en verdrachtmaking, meer en meer moge wijken
voor „Broedertrouw” en het proletariaat, verenigt
u, van de mannen der revolutie, ook voor de Christo-
lijke mannen, een spoorslag zij tot nauwere aan-
sluiting. Menen als Dr. van Giebel Gildemeester, Dr.
Ulffers, Dr. Schriebeek, Baron Mackay, Baron van
Dedem, Jhr. Belasert van Blokland, Havelaar, en zoo
veel anderen meer, hebben hun hart getoond aan het
volk, dat hem lief heeft en eert, omdat zij hun Holland
eeren, ook op het hoogste gebied van het volkeleven.

Op dit laatste valde de nadruk.
Het Congres heeft al het schoon der ver-
eeniging getoond. Al het aantrekkelijke van de
rijke eenheid die ook dan nog zo rumschoots
overblijft, als elke groep zuiver en onverbloemd
haar eigen overtuiging afrondt, uitsprekt en
er naar handelt.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned.
Geref. kerken.

Kort verslag van de vergadering der
classis Dordrecht op Donderdag
5 November j.l.

Het moderamen der vergadering bestond uit
Ds. Sleeswijk Visser, praeses, Ds. Fernhout,
scriba, en ouderl. Hengreng, Assessor.

Vetegenwoordigd waren 15 kerken door 4
dienaren en 23 ouderlingen, terwijl 4 broeders
diakenen de vergadering als adviseerende leden
bijwoonden.

De heer Schaik hield een korte predikatie
over Jer. 50:6.

Het rapport der afgevaardigden naar de
laatsgehoude voorl. Synode bepaalde zich,
op verlangen der vergadering tot toelichting
van het besluit in zake de Hereeniging, de
mededeeling van eenige besluiten die onmid-
delijke uitvoering door de classis eischen en het
beantwoorden van eenige vragen.

De heer P. de Groot van Zwijndrecht werd
als oeffenaar toegelaten.

Aan een tweetal broeders uit Ridderkerk
werd advies gegeven in zake de vrijmaking
hunner kerk.

Eene aangename verrassing was voor de
vergadering de komst van een drietal afge-
vaardigden door Chr. Ger. classis Dordrecht,
om de zustergeroete hunner classis over te
brengen, hare blijdschap over de aanvankelijk
geslaagde Vereniging uit te spreken en in
overleg te treden over combinatie van de
Chr. Geref. gemeente en de Nederl. Geref.
kerk te Strijen.

Na een hartelijke toespraak van den praeses
toefden de broeders nog eenige oogenblikken
in ons midden.

In zake de begeerde samenwerking te Strijen,
oordeelde de classis dat het niet geraden was
eenig voorloopig verband tusschen beide groe-
pen te leggen, maar men zich te bepalen had
tot het houden van gemeenschappelijke gods-
dienst oefeningen, en zoo mogelijk tot het ge-
zamenlijk vieren van des Heeren H. Avond-
maal.

Twee broeders werden gedeputeerd om dit
advies bekend te maken aan de Chr. Geref.
classis.

De regeling van het uitkeeren der vacature-
penningen, in overeenstemming met het des
betreffende besluit der Synode te 's Hage,
wordt aan twee dienaars opgedragen.

Bij het onderzoek naar art. 41 D. K. werd
aan sommige kerken advies verstrekt.

Een voorstel om vacanten kerken die na-
laag zijn in 't beroepingswerk, voortaan des
Zondags geen hulp meer te verleenen voor den
dienst des Woords, werd niet aangenomen.

Door twee deputaten der classis zal getracht
worden een combinatie voor de kerken te
Giessen-Oud- en Giessen Nieuw-kerk voor te
bereiden.

Tot deputaat voor hulpbehoevende kerken
buiten de classis werd benoemd Ds. Sleeswijk
Visser.

Als kerkvisitatoren werden voor '92 aange-
wezen Ds. Sleeswijk Visser en br. van Oostende.
De eerstvolgende classicale vergadering wordt
bepaald op den 1sten Donderdag in Februari
te Dordt.

Hare saamroeping wordt opgedragen aan de
kerk Nieuw-Lekkerland.

De korte predikatie zal alsdan gehouden
worden door Ds. Sleeswijk Visser.

Na censuur en 't lezen der korte Notulen,
wordt de vergadering met dankzegging gesloten
door Ds. Knoll.

K. FERNHOUT, scriba.

Vergadering der Classis Amersfoort
op 18 Nov. 1891.

Vetegenwoordigd waren 13 kerken met 26
keur- en 2 adviseerende stemmen.

Ds. L. Adriaanse opende de vergadering met
gebed en het lezen van Psalm 7.

De geloofsbeloften werden in orde bevonden.

Tot Praeses werd Dr. G. van Goor en tot
Assessor Dr. H. H. Kuyper verkozen.

Door afwezigheid van den voor een jaar
gekozen scriba werd als fungerend scriba voor
deze vergadering, oud. H. C. E. Staverman
aangewezen.

De notulen der vorige vergadering werden
gelezen en goedgekeurd.

Een broeder uit een der kerken werd voor
oefenaar onderzocht, doch kon vooralsnog niet
worden toegelaten. Hem werd geraden nog
een jaar te studeeren; terwijl 2 leeraars, op
verzoek, zich bereid betoonde hem bij zijne
studien te steunen.

Nu volgde de omvraag naar Art. 41 D. K.
De kerk van Tienhoven bracht ter kennis
der classis, dat zij besloten heeft weder een
leeraar te beroepen.

De kerken van de Bildt en Maartensdijk
wenschten opheffing der tusschen haar gesloten
acte van combinatie, wegens verschillende
moeilijkheden aan de uitvoering daarvan ver-
bonden.

De classe — alles gehoord — keurt zulks
goed.

De kerken van Vreeland en Loenen wenschten
zich te combineeren, in zake het beroepen
van één leeraar voor beide kerken.

Eene door haar opgestelde concept-acte
werd goedgekeurd onder beding, dat er nog
in werde opgenomen, dat beide kerken recht
hebben op evenveel predikbeurten, en onder
gehoudenheid, dat zij binnen 14 dagen een
afschrift dezer acte aan het adres van de
kerk te Amersfoort zenden.

De classicale afgevaardigden der laatstelijk
gehouden voorloopige Synode brachten nu
hun rapport uit, waaruit onder meer bleek,
dat bepaald was 2 maal 's jaars in elke kerk
collecte voor noodlijdende kerken te houden,
en dat of een der collecten geheel, of van
beide collecten elk de helft voor noodlijdende
kerken buiten de classe moest afgedragen
worden. Alsook, dat zeer aangedragen werd
op het geregeld houden der collecten voor de
proceskosten.

Voorts, dat het zeer wenschelijk was, dat
ook diakenen, met adviseerende stem, met meer
ter bijwoning der classicale vergaderingen wer-
den afgevaardigd.

De consulenten, voor de eerstvolgende
rie maanden werden zoo geregeld, dat
alsnu Baarn de vacaturen heeft te vervullen
te Vreeland, Loenen en Nichtevecht; Zeist, te
de Bildt en Maartensdijk; Renswoude, te Tien-
hoven en Westbroek; Amersfoort, te N. Loos-
recht en Soest.

Eene door de kerk van Tienhoven aange-
boden acte van Emeritaat, ten behoeve van
De K. G. M. Westerbeek van Eerten, werd
voor gezien getekend. Verder werd met en
voor die kerk het noodige behandeld, in zake
het aan dien lijden den Dienaar des Woords te
verstrekken pensioen.

De cl. dep. voor noodl. kerken namen
de daarvoor gecollecteerde gelden in ontvangst;
terwijl de Quoror de verschuldigde vacature-
penningen inmaelde en aan de daarop recht-
hebbenden uitkeerde.

De deputaten voor de gewone zaken Dr.
G. van Goor en D. L. Adriaanse werden ge-
continueerd, gelijk ook die voor de noodl.
kerken Ds. Bouman en H. C. E. Staverman; ter-
wijl aan de eerstgenoemde tevens de bevoegd-
heid werd gegeven de classicale vergaderingen

te versetten, wanneer daarvoor wettige redenen
bestonden, en daarmede alsdan de kerken in
kennis te stellen.

Als datum voor de volgende classis werd
Woensdag 10 Febr. 1892 en als roepende kerk
de Bildt aangewezen.

H. C. E. STAVERMAN, fung. scriba.

Zending.

HET ARBEIDSVELD.

III.

Het is kwalijk te loochenen dat spijt allen
voortuitgang in het werk der Zending, het heid-
dendom en de valsche godsdiensten nog een
macht vormen, die zelfs, gelijk we herhaalde-
lijk aanwezen, in den laatste tijd onder den
invloed der beschaving geduchter wordt. De
„blinde” heidenen worden wel „ziende”, maar
in gansch anderen zin dan de kerk van Chris-
tus dit wensch.

Wie op de kracht en de ontwikkeling des
Christendoms let, de torens van Zion tellt, zal
er licht toe kunnen komen met een opgeheven
hoofd en bemoeidigd hart aan 't werk te gaan,
predikers niet te zenden. Maar vraag bijna
allen die het deden: zij zullen u zeggen, dat
de hinderpalen ontzaglijk zijn.

De verspreiders die uitgezonden worden kee-
ren al te vaak weer, en verhalen dat „de steden
ommuurd en zeer groot zijn en zij kinderen
Enaks geïen hebben.” Wie Israels God niet
tot steun heeft kan niet optrekken!

Een blik op de Zendingkaart zegt al aan-
stands alles. We vinden

1. Het *Buddhisme* en de stelsels die er
mee in verband staan, waarover we reeds meer
spraken. Alles aam beheerscht het een derde
(het zegt iets) van het menscheijk geslacht
in Oost en Zuid-Oost Azië, Thibet, China,
Japan, Siam en Birmah, d. w. z. 500,000,000
zielen, terwijl het reeds in het Westen aanhan-
gers zocht en vindt.

2. Het *Hindoeïsme* in Hindoestan met bijna 200
miljoen aanhangers.

3. Het *Mahomedanisme* dat zich van Indië
westwaarts uitbreidt over Azië en Noord-Afrika
Oostwaarts over N-Indië, steeds nieuwe ver-
overingen maakt en weinig of niets verliest
Ook dit omvat 200 miljoen zielen.

4. Hebben we het vervallen of wel bedor-
ven Christendom, het Jodendom en verschil-
lende secten die de geesten beheerschen als
b. v. het Mormonisme. Ook het aantal hunner
belijders, gelijk hun macht en Zendingarbeid,
is een gewichtige factor. Ieder weet het. Wel
vallen zij niet onder hetgeen we gewoonlijk als
voorwerp der „Uitwendige Zending” aanduiden
— Joden en Mormonen b. v. echter wel —
maar voor hem die den Christus naar de Schrif-
ten beïjdt, is het duidelijk dat b. v. de Griek-
sche kerk zich in een richting beweegt die
telkens vijandig blijkt aan de waarheid, gelijk
Gods Woord die openbaart, om van de onkunde
enz. te zwijgen.

Gerekend zonder de Christenen en de Joden,
die beide Goddelijke Openbaring bezitten,
vinden wij bij de overige godsdiensten toch
leerstelsels en bepaalde vormen, gegrond op
zoogenaamd gewijde geschriften. De veda's, de
Koran zijn hun wat ons de H. Schrift is. Zij
hebben hun scholen, een priesterchap, in één
woord min of meer geoordeelde toestanden op
godsdienstig gebied. Zelfs ontbreekt het niet
aan godgeleerden, schriftgeleerden en wijsgeeren.
Doch nu vinden we buiten dezen allen nog
een machtig heit, bijna 200 miljoen, van ruwe,
gansch onwetende heidenen. We wijzen slechts
op West- en Midden-Afrika, de eilanden der
Zuidzee, de oorspronkelijke stammen van Azië
en Amerika enz. Deze allen hebben geen ge-
wijde oorkonden, geen geschreven taal, geen
stelsel van godsdienst; slechts vage begrippen
en ruwe vormen van eredienst.

Feitelijk is dus de toestand zoo, dat twee
derden van de bewoners der aarde nog leven
in volkomen onwetendheid aangaande den
dienst des Heeren, en grootendeels de ge-
legenheid nog missen die te verkrijgen; dat voorts
een deel deraulken meer en meer vijandig
tegenover het Christendom komt te staan en
het zelfs aanvalt.

We bedoelen op het oogenblik niet hiervan
de oorzaken op te sporen. We merken alleen
aan, dat de geschiedenis der Zending in meer
dan één opzicht raadselen biedt, dusver onop-
losbaar. Is er een raadsel in de geschiedenis
groter dan dat van het Mahomedanisme, wat
oorsprong, uitbreiding en levenskracht betref-
t? Wie verklaart waartoe deze reuzenmacht der
dwaling, eens de helft der toemalige Christen-
heid als een stroom overdekkende mocht en nog
altijd als een muur tegenover alles staat wat
poogt de oude veste te heroveren, de afge-
vallenen te herwinnen? Zeker, er zijn oorzaken
aan te geven, maar de ten volle bevredigende
oplossing missen we nog.

We lazzen dezer dagen wat een Engelsch
officier uit authentieke bronnen meedeelt over
Soedan de „aquatoriale provincie” ten zuiden
van Egypte. Daaruit blijkt, hoe in dit uit-
gebreid gebied reeds geregelde toestanden wa-
ren gevastigd, oordeelscheide de slavenhandel
uit had, in 't kort, de weg bereid werd tot
het betere. Plotseling staat de Mahdi op, een
dweepziek, wellustig maar fier, weispredend,
krachtig Mahomedaan. Hij weet duizenden voor
zich te winnen en predikt den kruistocht tegen
de overheerschers, de Egyptische regering,
als afvalligen van 't ware geloof. De Egypti-
sche en Britsche troepen verlaat hij; een man
als de edele Gordon valt door verraad. De
Mahdi zegeviert en blijkt weldra een despot en
dwingeland. Hij wordt door verpif omgebrach-
t, doch zijn opvolger voert thans met
ijerend hand de teugels van 't bewind. De
slavenhandel bloeit weer; het land zinkt in
barbaarsheid terug, voor lange jaren misshien.

Wie verklaart dergelijke raadselen?

Doch hoevel onoplosbare en raadselachtige
zich op het Zendingveld voordoen, duidelijk
is dat een vruchtbare arbeid met de verschil-
lende toestanden pas vermeld heeft te rekenen,
en ook dat bij veel dat ontmoetigt er ook
verblijdende teekenen en verschijnselen zijn.

Eerst echter een opmerking.
Tegen de dwaling dat het woord „zendeling”
een algemeen begrip zou omvatten, dient ge-
waakt. Wij b. v. die predikers naar Indië zen-
den, behoeven geheel andere — niet wat de
boodschap, maar de personen en hun hoedanig-
heden betreft — dan die voor Hindoestan
passen. Want het Brahmanisme is iets geheel
anders, heeft niets gemeen met het heidendom
bv. der Djakkers. Wederom zijn voor onze
Oost weer zeer verschillende mannen noodig,
al naar gij hen zendt, tot de heidenen van
Java, de veelgodendienaars van Sumatra of
elders. Dat ligt aan het groot verschil der
godsdiensten, die wij met een woord „heidendom”
noemen; aan de geheel eigenaardige rei-

die het Mahomedanisme vervult, aan den graad
der ontwikkeling die een volk, meest tenge-
volg van den godsdienst dien het beïjdt, be-
reikt heeft.

Zeer terecht werd in het Zendingcongres,
voor twee jaar hier gehouden, gewezen op de
noodzakelijkheid der goede opleiding tot zen-
deling, op het zeer vele dat hem noodig is.
't Wordt, naar ons voorkomt, al te veel ver-
geten. Althans ons is het soms zeer onbegrijp-
lijk hoe iemand in een paar jaar „klaar” kan
wezen. Er is nog meer noodig dan dat „de
liefde Christi dringt” al gaat dat voor alles.

Er is noodig een kennis, soms grooter dan bij
den leeraar in Christenlanden wordt geëischt.
En wij althans die in Indië den strijd hebben
tegen een georganiseerde macht, met priesters,